

ZAMYŠLENÍ NAD KOMUNIKOVÁNÍM STATISTIKY V MÉDIÍCH

PSY117 – STATISTICKÁ ANALÝZA DAT

Veronika Horvatová

361844, psychologie - sociologie

Odevzdáno:1.5.2010

1. ZÁVĚRY VE VYBRANÉM ČLÁNKU

V dubnu roku 2009 vyšel na zpravodajském serveru www.novinky.cz článek s názvem: „Paměť a myšlení nejlépe fungují za nevlídného počasí“, který se snaží velmi stručně shrnout výsledky australské studie, jež se zabývala vlivem nálady na myšlení. V článku se můžeme dočíst, že paměť a myšlení fungují nejlépe při špatném počasí, kdy mají lidé špatnou náladu, jelikož vědci z australské univerzity zjistili, že paměť je velmi výrazně ovlivněna aspekty nálady.

2. ROZBOR PŮVODNÍ STUDIE

2. 1 Obecné informace

Výzkum, na kterém je článek postaven, vycházel z předpokladu, že negativní nálada bude pozitivně působit na bezděčnou pozornost a zapamatování v běžném životě. Jako hlavní faktor, který působí na náladu, bylo stanoveno počasí. Studie probíhala 14 dnů v obchodě nedaleko Sydney. Zúčastnilo se 73 náhodně vybraných respondentů, kteří strávili v obchodě průměrně 5 minut a uskutečnili nákup. Nálada byla kromě počasí stimulována hraním veselé hudby (ve slunných dnech) a smutné hudby (v deštivých dnech). Na platícím pultu v obchodě bylo rozmístěno 10 náhodně vybraných okrasných předmětů. Z hlediska paměti byla měřena fáze reprodukce v obou svých formách – spontánní vybavování i rekognice.

2. 2 Použité metody a způsoby měření

Spontánní vybavování bylo měřeno tím, že měli respondenti vyjmenovat co nejvíc ozdobných předmětů rozmístěných na platícím pultu, na které si dokážou vzpomenout, ty byly potom výzkumníky hodnoceny jako správně uhodnuté – nesprávně uhodnuté. Rekognice byla měřena pomocí seznamu, který obsahoval 20 položek a respondenti měli na šestistupňové škále zatrhnout, jestli předměty v obchodě zaznamenali. Nálada účastníků nebyla posuzována pouze z hlediska počasí, ale byla kontrolována také měřením na dvou devítistupňových škálách – účastníci měli označit, jestli se cítí dobře-špatně a šťastně-smutně, výsledky těchto dvou škál byly později sloučeny do jedné, jelikož spolu silně korelovaly (Cronbachovo alfa=0.888). Na základě toho byli respondenti rozděleni na skupinu s pozitivní náladou a na skupinu s negativní náladou. Studie také ukázala, že lidé v „pozitivně laděných náladových podmínkách“ (hezké počasí, veselá hudba) zaznačili výrazně lepší náladu, než lidé v „negativně laděných náladových podmínkách“. Ve studii byly užité popisné statistiky jako

průměr a směrodatná odchylka a dále t-test pro nezávislé výběry s 99.9% hladinou spolehlivosti. Vliv proměnných byl zkoumán analýzou variance (ANOVA).

2. 3 Závěry studie

Závěry výzkumu potvrdily pozitivní účinky negativní nálady na zapamatování běžných věcí. Podle výsledků si respondenti s negativní náladou při spontánním vybavování vybavili až 3x více věcí ($m=3.14$, $SD=1.91$), než respondenti s pozitivní náladou ($m=1.03$, $SD=1.38$). Pozitivní vliv negativní nálady na vybavování byl prokázán i ve formě rekognice, kdy účastníci s negativní náladou rozpoznali podstatně více správných věcí ($m=1.98$, $SD= 1.14$), než účastníci s dobrou náladou ($m=0.64$, $SD= 1.18$).

3. ÚVAHA NAD INTERPRETACÍ STATISTIKY

Ve článku došlo podle mého názoru k nepřiměřenému zobecnění výsledků výzkumu, stejně jako k opomenutí některých důležitých faktorů, které byly ve studii rozebrány a použity. Už samotný název článku „Paměť a myšlení nejlépe fungují za nevlídného počasí“ je hodně zavádějící, protože ve studii nešlo v první řadě o vliv počasí na paměť, ale o vliv nálady na paměť (na druhou stranu je ale pravda, že samotná studie byla pojmenována: „Může špatné počasí zlepšit tvou paměť?“). Počasí bylo ale použito pouze jako jeden z hlavních vlivů, které ovlivňuje náladu a až ta ovlivňuje zapamatování. Zmínku o náladě bychom našli až v samotném článku, ve kterém ovšem chybělo to, že nálada nebyla podmiňována pouze vlivem počasí, ale také hudbou, která hrála v obchodě. Pokud bychom přistoupili ke stejným způsobům interpretace jako autoři článku, mohl by název článku znít také například takto: „Paměť a myšlení fungují nejlépe za poslechu smutné hudby“. V obou případech chybí podstatný kus informací.

Dalším důležitým údajem, který ve článku chybí, je to, že výzkumníci zkoumali vliv nálady na bezděčné zapamatování v běžném životě. Autoři článku namísto toho zobecnili výsledky výzkumu na paměť celkově. Přitom samotní výzkumníci v části diskuze ve studii uvádí, že jejich výzkum má mnoho omezení a že není jasné, jestli by měla negativní nálada pozitivní vliv například i na záměrné zapamatování, třeba při učení. Pokud bychom ale původní studii nikdy nečetli, mohli bychom z článku dojít k závěru, že špatné počasí (popřípadě špatná nálada, pokud bychom četli celý článek) má dobrý vliv na paměť celkově a proto bychom se měli učit hlavně tehdy, když se necítíme psychicky zrovna nejlépe.

Díky tomuto příkladu můžeme vidět, že stačí opomenout několik informací a studie může být pochopena úplně jinak, než jak ji výzkumníci zamýšleli původně, proto je důležité při interpretaci výzkumu dbát nejenom na vyložení závěrů, ale také okolností, které se na první pohled mohou jevit jako nedůležité.

POUŽITÉ ZDROJE:

- Paměť a myšlení nejlépe fungují za nevlídného počasí. (18. 4. 2009). *Novinky. cz*
Staženo 21. dubna 2010 z <http://www.novinky.cz/koktejl/166745-pamet-a-mysleni-nejlepe-funguji-za-nevlidneho-pocasi.html>
- Forgas, P., Goldberg, L., & Unkelbach, Ch. 2009. Can bad weather improve your memory? An unobtrusive field study of natural mood effects on real-life memory. *Journal of Experimental Social Psychology* 45, 254-257. Staženo 22. dubna 2010 z www.sciencedirect.com

Výborně. Něco mi tu ještě chybí (třeba úvaha o síle efektu), ale je to velmi dobrá práce. 15 b